

ספר

ליקוט ראשונים

על מסכת
שבת

והוא ליקוט מתשובות רבותינו הראשונים ז"ל:
רי"ף, ר"י מיגש, ר"ת, רמב"ם, ראב"ד, רמ"ה, רמב"ן,
או"ז, מהר"ם מרוטנברג, רשב"א, רא"ש, ריטב"א, ר"ן, ריב"ש

ומסודרים דף על דף

יוצא לאור על ידי
מכון ליקוט ראשונים
תפרח

שנת תנחומיך ישעשעו נפשי לפ"ק

דברים אחדים

הספר ליקוט ראשונים על מסכת שבת, המוגש בזה, הינו המשך לספרי ליקוט ראשונים על הש"ס שיצאו לאור בס"ד, והוא ליקוט מתשובות רבותינו הראשונים ז"ל על מסכת זו.

הדברים לוקטו מתשובות רבותינו הראשונים ז"ל: רי"ף (ח"א וח"ב), ר"י מיגש, ר"ת (ספר הישר חלק השו"ת), רמב"ם (מהדו' בלאו ופאה"ד), ראב"ד, רמ"ה, רמב"ן, או"ז (חלק השו"ת) מהר"ם מרוטנברג (ד' קרימונא, ד' לבוב, ד' ברלין, ד' פראג), רשב"א (ז"ח והמיוחסות לרמב"ן), רא"ש (וכן את פירושו ממקומות אחרים בש"ס, עפ"י ס' שדה צופים), ריטב"א, ר"ן, ריב"ש, וכל זה סודר לפי סדר הש"ס (בבלי, ירושלמי, תוספתא) דף על דף.

התשובות הועתקו עפ"י הדפוסים היותר מדויקים, וכן הוגהו במקומות רבים עפ"י כת"י ודפוסים עתיקים. במקום דנראה טעות הדפוס הקפנו הטעות בסוגרים עגולים והוספנו את התיקון בתוך סוגרים מרובעים. השתדלנו לתקן עפ"י לשון הראשונים ז"ל בחידושיהם, או עפ"י הב"י ושאר הקדמונים ז"ל במקומות שבהן הביאו לשון התשו'.
א

במקומות ספורים הוספנו [בסוגרים מרובעים ובאותיות מיוחדות] מספר מלים ע"מ שיובן הענין הנדון. במקום שלא הובאה כל התשובה צויינו 3 נקודות. ולעיתים צוין רק עיין. נוספו לעיתים הערות המצויינות ע"י מספרים, אכן ההערות המצויינות ע"י אותיות הן העתק מהנדפס.

תודתינו נתונה לכל המסייעים. ומהם נזכיר את מ.א. מרחבים, המשדד לענייני דת, קרן הזכרון לתרבות יהודית.

בקשתינו שטוחה מכל מי שימצא השמטה או הערה או דבר הצריך תיקון, שייטיב נא להודיענו ע"מ שנוכל לתקן.

ליקוט ראשונים

מסכת שבת

[ג' ע"א] כל פטורי דשבת פטור אבל אסור וכו'. ובתוס'.

עוד זאת שאל הרב ר' אפרים מרבינו יעקב:

ק"ל הא דאמר שמואל כל פטורי דשבת פטורין אבל אסורין חוץ מצידת צבי ומפיס מורסא וכו', ומשמע הכי הילכתא. ומוקמינן לכל הני אליבא דר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא וכו' אבל לר' יהודה חייב בפרק ח' שרצים [ק"ז ב'] ואנן מוקמינן בכירה שהסיקוה [מ"ב א'] דשמואל סבירא ליה כר' יהודה במלאכה שאינה [צריכה] לגופא. א"כ קשיא דשמואל אדשמואל.

וזה השיבו רבינו יעקב זצ"ל:

והא דקשיא לך דשמואל אדשמואל דקאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר והני כר"ש ושמואל כר' יהודה. בשלהי הלכות שבת בהלכות גדולות¹ פריך כי האי גוונא, ולא משני שפיר. אך כן הוא התירוץ שמואל אית ליה במלאכה שאינה צריכה לגופא דחייב עליה חטאת, וא"כ בצידת נחש לשמואל איכא חיוב חטאת, אבל מאן דאית ליה פטור, אע"ג דשאר פטורי פטור אבל אסור, הכא פטור ומותר הואיל ואינו חטאת, דשמואל ס"ל דכל בדרבנן במקום הזיקא שרי לכתחילה כדאמר איהו גופיה [שבת מ"ב א'] מכבין גחלת של מתכות אבל לא של עץ. וכללא קא כייל לדידי חייב, אבל מתניתין דקתנא פטור א"כ סוברת היא דמלאכה שאינה צריכה לגופא פטור, ולגבי הזיקא כי הכא שרי. תדע דמייתי ראייה על עקרב שלא תשוך [ע' שבת ק"ז א'] וא"כ למאן דלא מחייב לכתחילה שרי. ואני פירשתי לך דשמואל כללא קא כייל ולא מני הכא אלא הני דצריכין ראייה שעל שלשתן מביא ראייה, אבל הנהו דשמעתא קמייתא דשבת לא חשיב דפשיטא נינהו דלית בהו מעשה. ומשום הכי לא תקשי לך ההיא [שבת כ"ט ב'] דאם

לא קאמר דס"ל כרבנן. אלא דוחק להעמיד שניהם כר"ש אליבא דהלכתא. ואנן נהיגי לומר פרשת ציצית בלילה דקאמר בגמ' אמר רב יוסף כמה הוי מעליא האי שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא [ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת. אמר ליה אביי מאי מעליותא והאמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב] דבר אל בני ישראל לא הוי התחלה. ואמרת אליהם הוי התחלה. אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת נמי לא הוי התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית. אמר אביי הלכך אתחולי מתחלינן כדמתחלי במערבא וכיון דמתחלינן מיגמר נמי גמרינן דהא אמר רב כהנא אמר רב אם התחיל גומר.

[רא"ש ברכות פ"ב סי' ט'. וע' תוס' ותוס' הרא"ש ברכות י"ד ב' ד"ה ויאמר]

[כ"ז ע"ב] צמר ופשתים פוטרין וכו'.

ע' לעיל כ"ה ע"ב — סדין בציצית וכו'.

[שם] ההוא לאתויי כסות סומא וכו'.

ע' לעיל כ"ה ע"ב — בד' הרא"ש הל' ציצית סי' א', וברכות פ"ב סי' ט'.

מתני' וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן.

[מתני' אהלות פ"ז מ"ב] טומאה מתוכו [עיי"ש], באהל של פשתן מיירי דמקבל טומאה. ואע"ג דנטוי לאהל וחשוב כמחובר ותורת בית עליו, ואמרינן בית שסככו בזרעים טהרו מלטמא, גבי פשתן גזירת הכתוב היא שמקבל טומאה. והיינו דתנן בבמה מדליקין כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן, פירוש אע"פ שהוא ראוי לקבל טומאה כיון דעשאה אהל חשוב כמחובר ותורת בית עליו ואינו מקבל טומאה, חוץ מפשתן, דילפינן ממשכן כדאיתא בפרק במה מדליקין. ואע"ג דמקבל טומאה מ"מ חשיב כמחובר ותורת בית עליו וחוצץ בפני הטומאה כיון דמחובר הוא...

[שור"ת הרא"ש כלל ל' סי' א']

[כ"ח ע"א] תחש וכו'.

ע' רא"ש יבמות פ"ב סי' ר' [— דר"ת מצריך דמנעל דחליצה יהא מעור בהמה טהורה, דמתחש גמרינן, והכא אמרינן דתחש טהור היה, ועיי"ש]

ד משום כלאים
דקדק ר"ת ז"ל
טורה איצטריך
[א"ר אלעזר
מערכה וסדרן
זא לאשמועינן.
לאו זמן ציצית
ואפי' ללובשו
ם כסות לילה,
דטלית שאולה
אע"ג דפטורה
ה מיוחד ליום
ד חכמים כסות
ב ציצית שרי
ת עשה שהומן
י ולא מיחייב
קמא מתעטף
א אלא משום
משמע דכסות
נה עד היום...
סי' א', ועיי"ש]

ביום. דקסבר
[מכאן אומר
ית בלילה. וכן
מגביהין] נ"א:
ד משום כסות
ש"מ דאליבא
היכי דמרינן
הוא מבעי ליה
נן. ועוד סתמא
מן גרמא. ועוד
ואידך מאשר